

Kako so Zaplankarji konja pognali

Na velikem travniku za vasjo so kosili. Že tri dni je lepo sijalo sonce, da so bili Zaplankarji kar židane volje, tako lepo se jim je seno sušilo.

Popoldne so naložili velik voz sena in županov hlapec je napregel krepkega konja, na katerega so bili ponosni vsi Zaplankarji. To je bil tudi konj, kakor ga daleč naokoli niso imeli nikjer. Lisko so mu rekli, menda zato, ker je med očmi imel belo liso, drugače je bil pa ves rjav.

»Hiii, Lisko!« je rekel hlapec Jaka in konj je potegnil. Zaškripal je voz in se pomikal počasi čez travnik. Ko je prišel na cesto, je Jaka počil z bičem, da se je razlegalo po vasi.

Lisko je vlekel. Na travniku so nalagali že drugi voz. Jaka je zadovoljno pokal z bičem. Saj je bil tudi ponosen, kadar je stopal po cesti poleg Liska. Zanj so mu zavidali vsi Zaplankarji.

Lisko je bil pa konj in pol. Pameten in moder. Tretji dan je že vlačil težke vozove domov in se je, po pravici rečeno, že naveličal. Take težke vozove peljati po travniku, kjer se kolesa vdirajo v tla, to res niso mačje solze. Lisko je kimal z glavo in počasi mu je v noge prihajala utrujenost. Pa je res krivica, da mora tem neumnim Zaplankarjem zvoziti vse seno sam s travnika, druga živina pa počiva v hlevih ali pa se zadovoljno pase tam ob gozdu. Njemu pa nič boljšega ne privoščijo, čeprav je županov konj. Ata župan Teleban bi se samo postavljali z njim, kaj boljšega mu pa le na redke čase privoščijo.

Tako je Lisko kimal po cesti in nenadoma mu je prišlo na misel, da bi se malo odpočil. Obstal je. Jaka je počil z bičem. »Hiii, Lisko!«

Lisko pa se ne zmeni za pokanje in stoji, čeprav ni bil tega vajen. To je pa že preneumno, da bi ga tako mučili, kar tri dni skupaj in ves dan naj vlači te težke vozove!

»Ni, Lisko, kaj pa ti je, le pojdi, le pojdi!« mu je Jaka lepo prigo-varjal, a Lisko si je mislil svoje. Ni se hotel premakniti.

Zažvižgal je bič in Liska je zabolelo čez pleča, da je potegnil. Kaj pa je hotel? Tepen biti tudi ni prijetno, to boli. Lisko še globlje sklanja glavo in vleče. Dobro ve, da je to krivica, da to ni prav, da ga zdaj povrhu še tepejo. Sicer je bil Lisko v svojem življenju malokrat tepen, zato pa še tem bolje ve, kdaj kdo to zasluži in kdaj ne. Ta udarec je bil že čisto odveč. Odpočiti se pa vendar sme, saj to še ni nikak upor ali ne vem kaj. Ko bi prvokrat peljal in hotel počivati, no, naj bi že bilo, če bi dobil z bičem eno ali dve po grbi, a zdaj je pa že tretji dan, odkar je Lisko na trdem delu. Če ni to krivica, potem sploh ni krivice na svetu.

Voz se je prizibal na sredo vasi. Lisko si je mislil: Pa bom prav nalašč sredi vasi postal in se malo oddahnil, da ne bodo mislili, da nimam pravice do počitka. Pa prav sredi vasi, v brk vsem Zaplankarjem, pa naj bo potem kar hoče! In Lisko je sredi vasi obstal.

»Ali si se naveličal, mrha konjska?« je zagodel Jaka in spet je padel bič po Liskovem hrbtu.

»Me pa bij...« si je misli Lisko in prav nalašč ni hotel naprej. Naj ve ves svet, da ima Lisko pravico do počitka!

Jaka je bil pa presenečen. Kako pa tudi ne, saj ni bil vajen, da bi se mu Lisko kdaj uprl. Če mu je le namignil, pa je konj vselej potegnil. Zdaj pa noče. Tega Jaka ni bil vajen.

Spet je udaril in zakričal nad njim. Jaka je bil namreč hitre jeze in gorje tistemu, ki bi mu takrat prišel v roke. Lisko je pa stiskal zobe. Če bi ga Jaka lepo prosil, bi prav gotovo rad potrpel tudi to krivico, a zdaj ga hoče s silo pripraviti do tega, da bi šel naprej. Zdaj je pa dovolj, Lisko ne gre nikamor, pa naj Jaka kriči in vihti svoj bič, kakor hoče. Vse do svoje mere, potem je pa dovolj, to je bilo načelo Liskovo. Preneumno, da bi ga zdaj hotel strahovati ta neumni Jaka. Lisko ne gre naprej in ne gre.

Jaka bi se najraje razletel od jeze. Kar pihal je. Pljunil je na vso jezo in spet pritisnil z bičem po Liskovem hrbtu. Pa ni pomagalo. Lisko pa je ob tem postal zakrknjen in dobro vedel, da ne bo nič pomagalo, — on ne gre naprej, pa če se vse Zaplanke zarote proti njemu.

Nekaj otrok je bilo na vasi in čudno se jim je zdelo, zakaj Jaka svojega Liska tako pretepava, saj ga ima vendar tako rad, da otrok nikdar ni pustil preblizu konja in da je vselej žvižgal, kadar je kam šel z Liskom. Vse Zaplanke so vedele, da sta Lisko in županov Jaka največja prijatelja v Zaplankah. Zdaj ga pa tako pretepa. Kmalu se je zbrala pri vozu cela gruča in radovedno gledala, kako je Jaka pretepal ubogega konja. Ljudem se je konj kar smilil, Jaka ga je pa nagovarjal v takem čudnem jeziku, da ga vsi še razumeli niso. Potem so pravili, da je Jaka preklinjal. Jaka je bilo pa seveda sram, da se mu je konj sredi vasi uprl — njemu, ki je županov hlapec in ta Lisko se mu je uprl, ki ga je ubogal vselej kakor otrok.

Konj je stopical v ojah, pihal in utrinjal z glavo, a premaknil se ni niti za korak naprej. In se tudi ne bo. Ko se je Jaka naveličal, je pograbil za bičevnik in začel neusmiljeno z njim udrihati po Liskovem hrbtu, da so se ubogemu konju v nekaj trenutkih čez rebra pokazale klobasaste maroge in strahovito ga je skelelo. Že je mislil, da se bo moral vdati in pretegniti naprej, a ni hotel te sramote — zakaj je bil pa potem tepen? A Jaka ni odnehal, bil je naprej in strašno preklinjal, da so se kar iskre kresale. Lisko pa je kopal s kopiti in jezno hrzal, a podati se ni hotel.

»Za božjo voljo, saj ga boš pobil...!« so kričale ženske, ki so stale na hišnih pragih in si zaslanjale oči, da niso videle tega trpinčenja. Ko je pa Jaka videl, da ga ljudje opazujejo, se je še bolj razjezil in še bolj krepko tepel konja.

Neka ženska je stekla po vasi na travnik, kjer so nalagali seno in kričala: »Pojdite pomagat, Jaka bo konja pobil, tako ga pretepa...!«

Ljudje na travniku so pometali od sebe grablje in vile in hiteli z atom županom Telebanom na čelu proti vasi. Našli so res na sredi vasi Jaka vsega rdečega od jeze in konja vsega penastega.

»Jaka, ti si norec!« so izbruhnili ata župan Teleban in vsi ljudje so se bali, da bodo ata župan pograbili bič in začeli pretepati Jaka. Pa niso.

»Nisem norec, ata župan, konj je norec, ker se je uprl in noče naprej. Vrag vedi, zakaj noče! Do sem je prišel, naprej se pa ne premakne.«

»Hm,« so zabundali ata župan nekoliko pomirjeni, »konja ne moreš z bičem pregovoriti, konja moraš zlepa, potem pa gre. Vidiš, takole!« Ata župan so stopili h konju, ga pogladili čez pleča in ga prijeli za uzdo. »No, Lisko, pojdiva...«

Na veliko začudenje vseh Zaplankarjev pa se Lisko ni zmenil za županovo delokranje in je stal mirno kakor pribit. Ha, kakopa, prej je bil tako tepen, zdaj naj pa na vse pozabi in vleče naprej in potem naj gre še po drugi voz. Naj se Zaplankarji z atom županom Telebanom na čelu pod nosom obrišejo, če mislijo, da je Lisko tako popustljiv in da tako hitro odpušča tako nezaslišano krivico! Vse kar je prav!

Ata župan Teleban so povესili roke in gledali nekaj časa Lisko, nekaj časa strmeče Zaplankarje. Neverjetno. Le kaj je konju, da se je uprl? To je res sama nagajivost, to je še več, pravi upor je to. In da se upa samemu atu županu Telebanu upreti konj, ko so mu še Zaplankarji vsi do zadnjega tako zvesto vdani, da se mu še nikdar ni nihče upal postaviti se po robu.

Zdaj je razjezilo tudi ata župana. Prijeli so bič in začeli udrihati po konju, a so kmalu obupali. Konj je vse udarce junaško mirno prenesel in se ni premaknil nikamor. To je ata župana še bolj razjezilo in pravijo, da še najstarejši Zaplankarji ne pomnijo, da bi bili ata župan kdaj tako jezni, kakor takrat, ko se jim je konj uprl. A ni bilo nobene pomoči, konj je stal na mestu. Lepa beseda ne pomaga, bič ne pomaga, kaj naj pa še poskusijo? Ali naj ga izprežejo, ali naj sami vozijo? Ne, to bi bilo preneumno, da bi sami voz vlekli, konj pa naj bi korakal zraven voza! Zakaj pa je konj?

Pa jo je Jaka sam iztuhtal. Jeza se mu je malo ohladila, ko je videl, da konj tudi župana noče ubogati in takole je svetoval: Vsi se zadaj uprimo v voz in potisnimo, konj bo pa moral naprej, potem bo pa šlo!

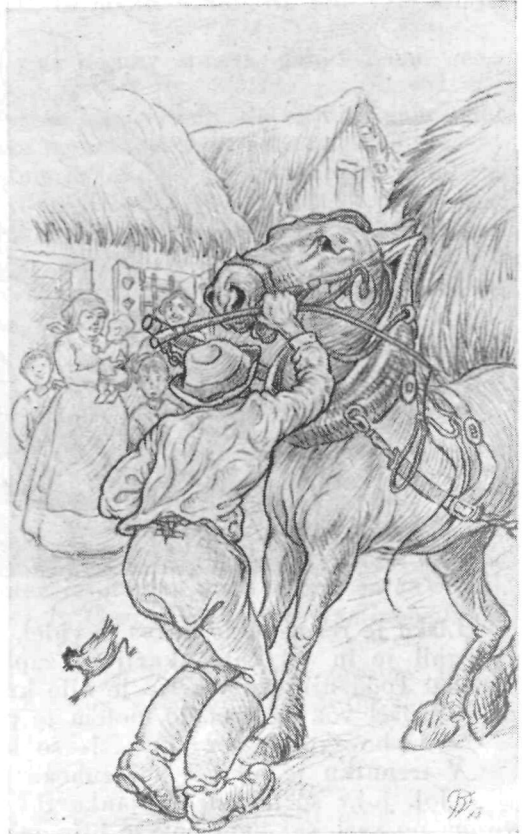
»Dobra misel,« so rekli ata župan Teleban, »kar dajmo!»

Pristopili so možakarji k vozu in se uprli.

»Hooooo-ruk!« so poveljevali ata župan. Voz se je res premaknil, a Lisko je takoj vedel, kam pes taco moli. Z vsemi štirimimi se je uprl v tla in voz se ni več premaknil kakor za dobro ped, a Lisko ga je stiščal nazaj, da je bil kmalu na tistem mestu kakor prej.

»Dajmo, dajmo, le dajmo, na vso moč, hoooo-ruk!« so spet poprijeli ata župan to pot tudi sami, a vse ni pomagalo, voz je stal in konj tudi, krepke roke Zaplankarjev pa so kmalu omahnile in obupali so, da bi na ta način konja pregovorili, naj vendarle pelje voz sam. Pač niso vedeli, da je Lisko modrejši od njih. Na ta način torej ne bo šlo, to so videli in spoznali vsi z atom županom vred. Treba bo poiskati boljšega sredstva. Potiskanje je tudi za oči preveč smešno. Kaj pa bi rekli ljudje, če bi videli, kako Zaplankarji potiskajo skozi vas ta mali voziček sena konju, ki bi lahko tri vozove hkrati peljal. To je vendar sramota, kakršne Zaplankarji že dolgo niso doživeli, čeprav so tekom svoje zgodovine morali poskusiti tudi marsikaj bridkega.

Ljudje so ugibali vsemogoče, a vse se je izkazalo kot prazno. Slednjič so ata župan sami prišli na dan z novo mislijo, ki je po temeljitem preudarku tudi prodrla. Ata župan so namreč predlagali, naj bi nanесли skupaj

nekaj drv, jih naložili pod konja in potem zakurili pod njim grmado. Ko bo konja začelo peči, bo pa rad šel naprej. Sijajno!

Brž so stekli nekateri po vasi in v nekaj trenutkih je bil že cel kup drv pod konjem. Podtaknili so nekaj trsk in ata župan so slovesno prižgali. Zdaj bo pa videla upornost konjska, kaj se pravi upirati se županu Telebanu. Ljudje so kar odstopili in pričakovali, kako bo speljal konj in kako bodo slovesno zmagali.

Odstopili so tudi ata župan, ko so zakurili in videli, da je ogenj dobro prijel. Pokadilo se je in konja je speklo. To je pa spet nekaj novega, kar Lisku ne ugaja. Ne bodo ga ne, tudi z ognjem ga ne bodo ugnali.

»Zdaj se bo pognal konj, glejte, ga že peče!« so vzklikali Zaplankarji in strmeli kakor v čudež. Kar bali so se že, da bi zdaj preveč ne teknel in da bi ne zdivil in potem še voz kje prevrnil.

Liska je res zapeklo in res je videl, da ne bo smel več obstati na mestu. Potegnil je in vsi Zaplankarji so zaploskali, tako veseli so bili svojega uspeha. Toda njihovo veselje je bilo kratko. Konj je samo toliko potegnil, da je prišel voz na grmado, potem je pa spet mirno obstal.

»Voz bo zgorel, voz gori...!« so kriknili.

V trenutku je bil ves voz suhega sena v ognju.

»Joj, joj,« so tarnali Zaplankarji. »Zdaj naj pa konj zbeži z gorečim vozom po vasi, saj nam bo vse hiše zažgal. Vsa vas po pogorela...!«

»Jaka, sprezi konja, hitro!« so kriknili ata župan Teleban, kajti sami si niso upali preveč blizu ognja, bali so se, da bi se nazadnje še sami osmodili. Jaka je skočil h konju in v trenutku je bil sprežen. Lisko je malomarno obrnil glavo, naredil nekaj korakov in se obrnil. S svojim živalskim gobcem se je hotel nasmehniti, tako se mu je lepo zdelo, ko je videl, kako lepo gori voz... Dobro je moral slutiti, da je kljub njegovi upornosti atu županu zanj več kakor za voz in za seno.

»Na pomoč! Gasit! Po brizgalno!« je nekdo zavpil.

»Kaj boš gasil, saj vidiš, da je vse v ognju! Je prepozno!« so žalostno zamrmrali ata župan in gledali, kako jim gori voz s senom vred. V nekaj

trenutkih bo vse pri kraju. Pa si pomagaj, če si moreš. Drugega ne morejo Zaplankarji in tudi ata župan ne, kakor da gledajo, kako gori.

In res, preden bi pojedel skledo žgancev, je vse pogorelo. Ostalo je le nekaj okovja in kup kadečega se pepela.

Od nekod je prisopihala županova žena Urša. Na polju je bila, pa ni vedela, kaj se je zgodilo. Glasni kriki iz vasi so jo pa spravili domov.

»Tak, kaj pa imate, da se derete kakor jesiharji po vasi?«

»Nič hudega, Urška,« so jo potolažili ata župan, »samo voz je zgorel in seno tudi, konj je pa cel, nič hudega.«

»Tak, kdo je pa zažgal?«

»Oh, tale naš Jaka je vsega kriv, ta norec, ki ne zna s konjem ravnati. Če bi jaz sam peljal, bi se ničesar ne zgodilo. Saj pravim, če človek sam ni povsod, je vedno kaj narobe.«

»O, ata župan, jaz nisem nič kriv,« se je izrezaval Jaka. »Saj ste vi sami ogenj podtaknili, sami ste zažgali. In bodite veseli, da sem vam konja rešil, sami bi ga ne.«

»No, le tiho bodi in konja mi brž domov spravi, danes bomo seno pustili,« so ga tolažili ata župan.

»Kakopak,« je rekla Urša, »saj sem kar vedela, da si tudi sam imel prste zraven. Kdaj pa je še bila kaka neumnost brez tebe...!«

»Nisem jaz kriv, da ti povem! Konj je tak. Ko pa nikamor ni hotel iti. Ali misliš, da ga bom nesel domov?«

»Zdaj je, kar je,« so rekli Zaplankarji in niso vedeli, kdo je kriv, samo to so vedeli, da je voz zgorel in da so ata župan zakurili ogenj.

Lisko se pa od tistega časa ni več upiral, a kadar je bil truden, si je vselej privoščil zasluženi počitek, pa čeprav je bilo to sredi Zaplank.

Venceslav Winkler

Križ sredi polja

Gospod in sveti Peter, dobra in modra moža, sta zašla v hribe med sneg in mraz. Peter je obupno gazil v celo in se tresel, da so mu zobje šklepetali, Gospod je pa ves čas molčal. Od severa je brila burja in rezala v obraz.

»Gospod, daj, naj preneha ta veter!« je zaprosil Peter.

»Vihar!« je mislil Kristus. »Tod so taki ljudje, da jih še burja komaj kroti.«

Peter ni verjel.

»Kakor hočeš,« je rekel Kristus.

Šla sta prosit prenočišča. Ljudje so ležali za pečjo, niti premaknili se niso, ko sta vstopila. Neverno so poslušali, mimogrede so skomizgnili z rameni, pa so rekli, da ne morejo, res ne morejo. Težki so časi, hudi so časi, ampak če bi dala vsak kak denar, bi morebiti našli kje kaj prostora.

Molče sta se obrnila.

»Zdaj vidiš!« je rekel Gospod.

Šla sta še v drugo hišo, v tretjo, v četrto. Povsod enako.

»Sami mešetarji,« je godrnjal Peter, »vso dolino so posedli. Kaj bi z njimi?«

Na koncu vasi je hrib, tam visi čez cesto skala. Pod njo sta vedela za zavetje. Pa ko sta prišla tja, sta našla v zavetišču že človeka.